

## Szerkesztői iroda:

Kossuth Lajos utca (Máriaffy-ház), a hová a lap szellemi részét megillető közlemények címzendők.

## Az „Ellenzék” előfizetési díja:

Egész évre . . . 32 korona. Negyedévre . . . 8 korona.  
Félévre . . . 16 korona. Egy hónap . . . 8 korona.

## Egyes szám ára 10 fillér.

Megjelenik mindennap, kivéve a vasár- és ünnepnapokat.

Kéziratok nem adnak vissza.

## ELLENZÉK.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP.

## Kiadó-hivatal:

Kolozsvár, Deák Ferencz utca 33-ik szám.

Egy négyszög centiméternyi tér hirdetési ára 8 fillér. Gyárosok, kereskezők és áraparok árkedvezményben részestülnek.

Reklám sora 2 korona.

Hivatalos közlemények sora 5 korona.

Nyilttérít oszlopok garmond sora után 40 fillér fizetendő.

## Ugron Gábor.

Kolozsvár, decz. 14.

A képviselőház tegnapi ülésének eseményét Ugron Gábor beszéde képezte.

A kormány által beterjesztett indemnitási javaslat szolgált alkalmul arra, hogy Ugron Gábor ismét felelője a szavát és elmondja ama beszédek egyikét, a melyek a magyar parlament újabbkori történelmének a legszebb lapjait képezik.

A költségvetési javaslatnál nem élt a szólás jogával, s már akkor hire járt, hogy az indemnitási javaslat tárgyalásakor fog nagyobb beszédet mondani.

Ezt tegnap tényleg meg is cselekedte.

Nem beszélt órákon keresztül. Éppen csak egy rövid óra kellett ahhoz, hogy elmondja a nézeteit az ország politikai helyzetéről, a társadalmi és gazdasági közállapotokról és a kormány politikai rendszere és ennek érvényesülési formáiról.

Ha azt mondjuk, hogy Ugron beszéde tele volt magasan szárnyaló gondolatokkal, gyönyörűséges szónoki és költői képekkel, s hogy az csak úgy szikrázott az elmésségtől és csak úgy lobogott benne a hazafias érzés, hát akkor csak ismételnünk kell magunkat, mert hiszen Ugron Gábor már megszokhatta a nemzetet ahhoz, hogy a mikor ő beszélt, akkor a nemzet szíve szólal meg az ő ajkain és egy mélyen járó elme bontogatja szét a fátyolt a nemzettest sebhelyeiről.

Senki úgy, mint Ugron Gábor nem ferkóztott meg hozzá a nemzeti lét nagy kérdéseinek tiszta ismeretéhez és senki mélyebben nem vizsgálódott a nemzet életszervezeteiben folyó működés körében, mint éppen ő, a kinek magánistenadta nagy elméjével minden rejtek helyét felkutat, minden fájó sebet meglát, minden rendellenességet észrevesz és azzal is tisztában van, hogy a nemzet anyagi, erkölcsi és politikai bajait minő gyógyszerek és gyógymódok alkalmazásával lehet megszüntetni.

Az a beszéd, melyet tegnap elmondott, méltán sorakozik az ő politikai beszédeinek remekeihez.

A nemzet képviselője a legkomolyabb figyelemmel és érdeklődéssel hallgatta ennek a bámulatos tehetségnek a megnyilatkozásait; gyönyörködött a beszédnek páratlan szónoki és költői szépségeiben és melegegett fel a beszédből kiáramló hazafias érzésekkel. A kik pedig csak olvassák a nagy elmének ezt a pompás termékét, azokat is elbűvöli a szónoklat varázserejével, az általa vallott és hirdetett igazságokkal, s azokkal a gyönyörű képekkel, melyekből beszédjét megalkotta.

Ugron beszéde során végig ment a közhatalmat és a politikai közélet minden nagyobb eseményeinek láncolatán.

Rámutatott a parlamenti élet tökéletlenségeire, a kormányzat politikai rendszerének hibáira, a gazdasági élet bajaira, az Ausztriával fennálló viszonyunk tarthatatlanságára, közjogi állapotaink félszerejére; megértintett minden közkérdést, mely az elmélet foglalkoztatja, szóval összeállított egy képet a nemzet mai helyzetéről azzal a művésziességgel, a mely csak egy ily kivételes elmének adatott.

Beszéde végén oda konkludált, hogy „ma sincs abban a helyzetben, hogy bizalommal viseltessek a kormány iránt.”

Legyen ez a kormány nemzeti és nem pártkormány — ugymond — és akkor a közállapotok a nemzeti érdeknek megfelelően fognak átalakulni.

Ugron beszédje mély hatást gyakorolt az egész parlamentre. Mindenki érezte az általa kimondott igazságok hatását, mindenki meghajolt az ő kritikájának meggyőző ereje előtt.

Ugron ezzel a beszédjével is csak eddigi parlamenti diadalainak a számát szaporította s mi csak azt saj-

náljuk, hogy szűk terünk miatt nem reprodukálhatjuk ezt a szónoki remeket szó szerint való teljes tartalmában.

A beszédet tömör kivonatban ezekben adjuk:

## T. Ház!

Herodot azt mondja: a demokrácia természete az, hogy a többség magát az egésznek tekinti. Ez a több ezer esztendő meggyezés, mint valóság áll előttünk. A magyar alkotmányos életnek a legnagyobb hibája, hogy a többség azt hiszi, hogy ő az egész, s hogy ami a többségnek érdeke, érdeke az egésznek.

Magyarország mint állam, a magyar nemzet, mint nemzet, a maga egészében, mióta önrendelkezési joggal bír, ritkán jelenik meg a népek előtt és az államok között.

Külföldi politikánk a hármasszövetségre van fektetve, a melyben a fővezető szerepet Németország viszi.

Vajon ez a szövetségi politika nem volna-e köteles azt a szolgálatot megtenni Ausztriának, hogy a nagy német törekvések erőszakos fellépése Ausztriának alkotmányos életét ne tegye lehetetlenné?

Ausztria politikai élete pár év óta a felbomlás előkészítésének mesterműve. Ha igaz barátunk és szövetségünk a német birodalom, akkor mért teszük lehetetlenné a kiegyenlítést a szlávok és a németek között.

Mi az önálló és független Magyarország elvén állunk, mi dualizmust akarunk, de tisztát, a mely a realunióval elhomályosítva és összezavarva ne legyen.

A szövetség legyen a tiszta barátság, legyen az érdekek kiegyenlítésének, nem a hódító és meghódítottak, nem a leigázó és leigázottak, nem a kihasználó és kihasználtak szövetsége és társulása. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Mi 30 év óta tartó alkotmányos életünkben mint provincia vagyunk kezelve.

Ez az ország 80 év óta a lehető legrosszabb uton megy. Egy expedienst talált, a melylyel az abszolutizmus békéből kibontakozhatott. Azt az expedienst, a 67-es törvényeket dogmává emelte, életcéljává tette, holott az csak élete szervezete és vezetésének eszköze kellett volna, hogy legyen, sőt az a cél, hogy mi Ausztriának meghódoljunk és az osztrák génius előtt bemutassuk a magunk hódolatát.

Nem jött létre a két nemzet között a rokonszenv egy csírája sem, sőt a rokonszenv helyett a népek utálatát teremtette meg.

A saját állami berendezésükkel úgy vagyunk, mint az Aja Sophia templom Konstantinápolyban. Ha belépnek a templomba, visszatetszik minden, a mit ott látnak, mert nem a templom alkotásának és oszlopainak megfelelően, hanem a mohamedán felfogásnak megfelelően minden kelet felé van fordítva, a próféta koporsója felé.

Igy Magyarországon is. Nem a nemzet és az ország alkotásának megfelelően van a mi belső berendezésünk, hanem minden cselekvésünk csak oda irányul, hogy a 67-iki törvények miképp legyenek fentarthatók.

A mostani kormány iránt nagy igényei nincsenek.

A kormányelnök az alkotásoknak sem erejét, sem tervét nem tárja elő.

Egy nagy nemzeti szervezetet rendszeres terv nélkül lehet-e keresztülvinni.

A legközelebbi politikai feladat az, hogy a kormány a nemzetnek organizmust, a nemzet munkájának pedig szerveket, a szerveknek irányt és vezetést tudjon nyújtani, de az az irány és az a vezetés ne legyen pártcélok, hanem nagy és nemzeti célok által legyen áthatva.

Figyelmezteti a miniszterelnököt arra, hogy nem akkor családott Noé először, midőn a hegy levének édes nedvétől mámoros volt és leányai kigunyolták, hanem akkor, amikor a bárkájába belevette a szelid és a vad állatokat, a házi állatokat és a ragadozókat, belevitte a galambokat és a sasokat, belevitte a világnak minden állatát és boldog volt, mert ezek között a mig Ararat hegyére kikötött, megvolt a béke apró marakodásokon kívül, de mikor Ararat hegyén kikötött és bárkájából kieresztette a szép gyűjteményt, akkor újból felébredt bennük régi hajlamuk, a vad állatban a ragadozói szenvedély, a szelidekben a szaladás és a vad vadulkodása következett.

ből diadalmasan ritkán kerültek ki a szelidek és jók, akkor, mikor meglepett combjaik — után a bölcsesség és okosság bekövetkezett, hogy jó lesz a gonoszoktól idején óvakodni (Tetszés.)

Minden visszamaradásunk, minden fejletlenségünk, minden korrupciónk, minden tespedésünk, vagyonunknak eltörpülése, törekvésünknek elszűkülése és korlátoltsága mind ebből származik, hogy mi nem akarunk azzá lenni, a mire az Isten teremtett; szabad önálló államnak, hanem akartunk egy olyan fiók állam lenni, a melyik egy másik állam mellett és oldalán teng és tengődik annyira, a mennyire engedik.

Betölt rajtunk az, a mi az egyszerű tanítványával megessett, a ki bement a templom pitvarába és ott ült napokon keresztül, és azt hitte, hogy az maga a templom és várta a megjelenéseket, a melyekből megfogja tudni a mindenség létének titkát és nem lépett be a templomba.

Vessünk véget ennek a politikai kétértelműségnek és bizonytalanságnak, lépünk be a templomba és ne álljunk a pitvarba, lépünk be a nemzeti létnek és függetlenségnek templomába. Akkor érteni fogja az egész világ, hogy mi a mai létünk tükre, varázserője mozgató szelleme. Nem fogadja el a javaslatot. (Zajos helyeslés a szélsőbaloldalon.)

## Politikai hírek.

**A T. Ház munkarendje.** Budapestről írják: A képviselőház tegnapi bejezte az indemnitási általános tárgyalását s minthogy a pártok szónokai már kifejezték az állapontjukat, a részletes tárgyalással hamarosan végeznék. Az indemnitási utáni következőnek a költségvetés részletes tárgyalása, előzőleg azonban elintézik a honvédelmi miniszter ujonczosai javaslatát, a melyekből már hosszabb vita várható.

## Tessék végrehajtani!

Kolozsvár, decz. 14.

A törvényhozás a helység nevéről szóló törvényt már régen megalkotta és ma sincs még végrehajtva:

Ez az ok nélkül való huza-vona arra indította az országos magyar Iskola egyület, hogy felirathat forduljon az országgyűléshez, a helységnek végleges rendezése tárgyában. A felirat, mely dr. Toldy László tollát dicséri, nem erélyes, de igaz hangon van tartva.

Rövid foglalata ez:

Az 1898. IV. törvényezikk olyformán módosítandó, hogy: 1. kimondják, hogy minden községnek csak egy és pedig magyar neve lehet: 2. hogy elejét vegyék az eddig bőven tapasztalt hazafiatlan, az állampolgárok széles rétegeinek nyugalmát felzaklató s őket a magyarság ellen harezba vivő izgatásoknak, a mi azzal volna elérhető, hogy a helyneveket az ő megkérdésük nélkül állapítsák meg. A módosításnak — ugymond a felirat — nem lehet akadály, hogy a törvény még végrehajtva nincsen. Mert ez nem tagadható és oly veszélyes tüneteket hozott létre és a méltányos eljárás, melyet eddig a belügyminisztérium a törvény 2. §-a 2-ik pontjának értelmében foganatosított, hogy csupán gyegegyesükről tenne tanúságot, ha azt tovább folytatnák. A javasolt eljárás elejét venné a számtalan még bekövetkezhető támadásoknak, melyeknek a 3. § 2. pontja is tág teret nyit, sok helység nevének megállapításánál lehetővé tevén a nemzetiségi vitát. Hangsúlyozza a felirat, hogy a benyújtók nem kívánják más nemzetiségű polgártársainkat semmiféle jogtól megfosztani, sőt azt kívánják, hogy a magyarság jogait ne bocsássák hazaáruló izgatók prédájára. Ezt csak akkor érhetjük el, ha csirájában fojtunk el minden hazafiatlan törekvést. Minthogy pedig az e tárgy körül felidezett békétlenség csak akkor fog megszűnni, ha az a törvény a kért alakban végre is lesz hajtva, oly utasítást is kérnek, hogy az a bizottság, melyet a helynevek hivatalos alakjának végleges megállapításával és összeegyvetésével megbíztak, ezt a megbízatását mielőbb fejezze be, hogy a törvény mielőbb végrehajtható legyen.

Ne ijedjünk meg attól, hogy a feliratban nevén van nevezve a gyermek. — Igaz annak minden szava.

Elvégre is annyira mindenki ur akar

lenni ebben a hazában, hogy szabad lesz talán a magyar fajnak is arra gondolni, hogy ő itt az ur.

Ne csináljanak itt gyáva tapogatózástal nyelvtvit. Tessék parancsolni, jogunk van hozzá s fognak engedelmeskedni, mert nem lehetnek egyebet az igazságos parancsal szemben.

T—t.

## Villam világítás

és a villamos energia szolgáltatás ügye Kolozsvárt.

Irta: Dr. Tutsek Sándor.

II.

Monopolium, vagy egyszerű engedély.

Ezen a kérdésen fordul meg az egész ügy. Ha a törvényhatósági bizottság többsége úgy határoz, hogy a pályázati feltételek monopolium alapján dolgozandók ki, akkor szükségképpen félre kell tennie ugy az én jogi véleményemet, mint a kiküldött bizottság egész javaslatát, mert ezeknek kiindulási pontját és alapszámját éppen a monopolium ellenkezője: a kizárólagosság nélküli egyszerű engedély képezi.

A közgyűlés vitájának tehát ez a kérdés fogja a vélejt képezni és e fölött kell minden bizottsági tagnak a kellő tájékozást már eleve megszereznie.

Eddig még a törvényhatóság közgyűlése a monopolium ellen foglalt el állást.

A villam világítás és villamos hajtóerő behozatala nem új kérdés a városi közgyűlés termében és nem a Szajbely és Mandel ajánlata vetette azt először felszínre.

Az 1894. évi október havi rendes közgyűlés utasította a tanácsot arra, hogy a gázgyárral erre vonatkozólag tárgyalásokat indíttson meg. A gáz gyár a felhívásra 1894. november 22-én 23656 t. sz. alatt felelt és kijelenti, hogy az alapszerződés 1 §-a és a pótszerződés 8 § alapján öt megillető jogokról hajlandó ugyan a budapesti Ganz-gyár javára lemondani, de ő maga központi villamos telepet tel nem állít. Erre megindultak a tárgyalások a Ganz-gyárral, melyeknek végeredménye a szakköztságnaknak 1895. június 22-én tartott ülésében a következő volt:

„Szakköztságot . . . nem ajánlják a városi bizottságnak, hogy jelenleg a Ganz-gyárral a villam-világítás iránt a szerződést megkösse, különösen azért, mert a tervezett szerződésben nemcsak a villam-világításra, de a villamos erő útján előállítandó motorikus erőre is 20 évi monopolium van kötve.”

Voltak még természetesen más indokok is, a döntő azonban a monopolium volt.

A Mandel és Szajbely-fel ajánlatnál közöltem az előző fejezetben annak a szakköztsági határozatnak a szó szerinti szövegét, a melyből láthatólag nem csak tárgyalás alapján elfogadtatott, de a közgyűlésnek is elfogadásra ajánlott az a szerződési tervezet, a mely a monopoliumot kizárta. A midőn azonban a kérelmesek ellenjavaslatuk 3-ik szakaszában a monopoliumot kerülő uton becsempészni akarták, akkor ugy a szakköztságot, mint a közgyűlés ez ellen a leghatározottabban állást foglaltak és nyílt pályázat kiírdetését határozták el.

Nem akarom ezzel azt mondani, hogy ezen előzmények folytán most már nem lehetne többé a monopoliumról beszélni. A törvényhatósági bizottság keze nincs megkötve ebben az irányban, — de a magam részéről végzetesnek tartanám, ha a közgyűlés többsége eddigi nézetét megváltoztatva a Merza Lajos ur külön véleményét fogadná el. Sem ő, sem dr. Kiss Mór tagtárs urak fejtegetései nem tudtak meggyőzni állapontjuk helyes voltáról.

Az nem befolyásolja semmiben a meggyőződésemet, hogy város szerző általános és ösztönös ellenzenv mutatkozik a monopoliummal szemben, a mely éppen a gázgyárral kötött szerencsétlen szerződés folyamánát képezi. A mi a multban rossz volt, az lehet a jövőben jó. Am de ez a monopolium ép oly rossz lenne a jövőben, mint a milyen rossznak bizonyult be a multban.

Kiindulási pontomat a képezi, hogy monopolium esetén több közvetlen előnyt lehet biztosítani a város házipénztára és törzsgyánya számára, a mig egyszerű engedélynél a közvetlen előnyök nagy része elesik és azok helyett reconpensatio gya-

nánt a fogyasztó közönség érdekeit lehet jobban biztosítani.

Monopolium esetén kiküldhető és kiküldendő, hogy a határidő lejártá után az összes telepek ingyen menjenek át a város birtokába. Kiküldhető bizonyos számú ingyen ilylampa, a mi a világítási kiadásoknál megtakarítást, tehát közvetlen pénzügyi előnyt jelent.

Ezzel szemben áll a fogyasztó közönség érdeke. A vállalkozó kénytelen számításba venni azt, hogy befektetett nagy tőkéje a vállalati határidő lejártá után teljesen megsemmisül és ennél fogva a fogyasztó közönség által fizetendő alapárakat, ugy kell megállapítania, hogy azok nemcsak az üzleti regiet és elendő hasznot, hanem a befektetett alaptőke amortizációját is magukban foglalják. A városra ingyen átháramló telepek vételárát tehát tulajdonképpen a fogyasztó közönség fizeti meg. Ezzel a kérdés-sel még csak valahogy kibékülnek. Ha mi nemcsak adósságokat hagyunk az utódainkra, hanem kiki a maga fillérével hozzájárul egy új alaptőke gyűjtéséhez: ez jogos is, méltányos is, erkölcsös is. Az a kérdés azonban mit kap érte majd az utókör?

A real tudományoknak egyetlen egy ága sincs, a mely oly rohamos fejlődésben volna, mint éppen az elektro technika. A mi ma modern vívmány, az holnap már elavult ócska vas és tulhaladott állapont. Es ime mi a monopolium mellett olyan berendezéseket akarunk az utódaink számára lassan, lassan megvásárolni, a melyek akkor még a leggondosabb fenntartás mellett is éppen olyan értéket fognak képviselni, mint például ma egy ezelőtt 50 évvel divatos rendszer szerint épített lokomotív és ahhoz tartozó waggon park. Mi haszna volna a magyar államnak abból, ha a legelső vasutat 50 évvel ezelőtt ingyen átháramlás mellett engedélyezi és ma ezeket az ócska vasakat bármilyen kifogástalan állapotban ingyen megkapja? Mindden hasonlat sántít: ez is. Abban azonban ugy vélem igazat fog nekem adni a gondolkozók nagy többsége, hogy az elektro technika 20, 30, 50 év alatt oly óriásit fog haladni, hogy e mellett a haladás mellett mai felszereléseknek és berendezéseknek akkori átháramlását biztosítani nagyon helytelen pénzügyi gazdálkodás volna.

Ezzel szemben egyszerű engedély esetén biztosítható a város megváltási joga. A vállalat alaptőkéjét nem kell, hogy a fogyasztó közönség magasabb egységekkel amortizálja, de ha a vállalat tényleg oly lucrativnak bizonyulna, hogy a város azt jónak látja saját tüzébe venni, akkor jogosítva van azt megváltani és pedig nem a jövdelemnek megfelelő tökével, hanem a tervezetben pontosan megállapított kules szerint maguknak a berendezési tárgyaknak mindenkor effektív értékével. Ha megváltása kerül a sor, akkor az könnyű, mert a város sokkal nagyobb jövdelemhez jut, mint a mekkora töké befektetnie kell. Ha pedig a vállalat nem sikerül és nem hajtja a reményelt hasznot, akkor egyszerűen nem fogja megváltani és elkerülni azt, hogy a fogyasztó közönség megfizesse a vállalkozó alaptőkéjét a nélkül, hogy a város annak idején ennek megfelelő törzsvagyonhoz jutna.

Merza Lajos kir. tanácsos ur külön véleményében egyik főérnyánant szerepel a monopolium mellett az, hogy Kolozsvár város kicsiny viszonyai mellett e nélkül nem lehet szolid vállalkozóra számítani. Ha akarom elhiszem, ha nem akarom nem. Nem érvelek azzal, hogy a Szajbely és Mandel ajánlata éppen az ellenkezőt bizonyítja. Hanem igenis érvelek azzal, hogy ezt a kérdést majd a pályázat fogja eldönteni. Ha egyszerű engedély alapján akár nem akad vállalkozó, akár pedig a beadott ajánlatok olyanok lesznek, hogy azokat elfogadni nem lehet, akkor még mindig módjában áll a városnak visszatérni a reá és polgárságára nézve súlyosabb monopolium rendszerre. De ha egyszer biztosítottuk a kizárólagosságot, akkor már többé attól eltérnünk nem lehet és megkötve leszünk éppen ugy, mint a hogy most megkötve vagyunk a gázgyárral szemben.

Tudjuk, valljuk és hirdetjük mindnyájan, beleértve Merza Lajos és dr. Kiss Mór urakat is, hogy az összes gárműzériának éppen a monopolium képezi az okát. Ebből azonban nem azt a tanúságot merítem, hogy mert a gázgyár monopoliuma még 1920-ig tart, tehát a paritás kedvéért adjuk meg azt

erre az időre a villamos vállalkozónak is: hanem éppen ellenkezőleg, okulva a mulat: be látom azt, hogy a köz és magánvilágításnál a monopólium rendszer rosznak bizonyult, és ezért azt a jövőben kizárni óhajtom.

Más vidéki városok példája nem szabad, hogy minket a jobb utáni törekvéseinktől visszatarts. Rá érünk arra, hogy őket kövessük, ha a kérdést nem tudjuk jobban megoldani.

A megoldás igaz, hogy nem könnyű. Utjában áll és komplikálttá teszi éppen a gázgyár monopóliuma. Azonban sem a magam derekát nem adom be, sem azt nem kívánom, miként dr. Kiss Mór ur, hogy a gázgyár, akár szép csendesen, akár zajosan a magától beadjja. Egy létező szerződést sértetlennek tartok, a melyek úgy magánosok, mint erkölcsi testületek betartani és respektálni kötelesek. Ennek a szerződésnek a keretén belül keresem a megoldást, de összeférhetlennek tartom a város törvényhatóságával azt, hogy egyenjogú szerződő társat sarokba szorítani, megpuhítani és arra kényszeríteni törekdjék, „hogy az a végén szép csendesen, majd csak beadja a derekát.”

A megoldási mód tartalmazzza az általam közlított jogi vélemény.

## SHINHÁZ.

**Egy szegény ifjú története** került színpadra tegnap. Ez a dramatizált regény még ma sem veszítette el érdekességét s minden szentimentalizmusa és naivitása dacára is szívesen látjuk a sok, sok idealizmustól bevulló lelkes ifjút, a kinek története meglehetősen egyszerű és kibékít. A darabban Tompa, Gázdny Aranka, Szentgyörgyi, Dezséri Laczkó Aranka, Kassai, Bónis, Horváth Paula, Várdinó, H. Novák Iren játszottak a jelentékennyebb szerepeket a közönség elismerő tapsai mellett.

A színész urakat arra kérjük, fordítsanak több gondot az öltözködre. Mert az egy kissé furcsán veszi ki magát, hogy a salonban is ép oly öltözködések jelennek meg, mint lóháton vagy kirándulásban.

**A csárda virága.** Holnap lesz a Lukácsy Sándor új népszínművének „A csárda virága”-nak a bemutatás előadása. Ma tartották meg a népszínmű főpróbáját. Nagy érdeklődésre és hatásra számíthatnak a „Csárda virága”-nótái is, a mennyiben a népszínmű zenéjét *Dankó Pista* írta s a híres nótaköltőnek aligha vannak roppantabb dalai, mint a melyeket ebbe a darabba írt. A „Csárda virága” előadását vasárnap este megismétlik.

**Bukow, a székelők hóhéra.** Vasárnap délután leszállított helyárák mellett Bukow kerül színpadra.

**A kőrök.** Kisfaludy Károlynak e kitűnő vígjátékára, a mely valóságos gyöngye a magyar irodalomnak, szorgalmasan folynak az előkészületek, úgy, hogy a jövő hét elején meg lesz tartható már a darab bemutatás előadása.

## Egyleti élet.

Az „Erdélyi Múzeum-Egyet” Orvos-természettudományi szakosztálya ma 1900. december

d. u. egyenlő 5 órakor a természettudományi intézetben (Egyetem-utca, egyetemi épület) Természettudományi Szakülést tart.

Folyó hó 15-én (szombaton) d. u. 5 órakor a jogi II. számú tanteremben tartandó gyűlésen a joghallgató urakat szívesen látja a jogász segélyegylet elnöksége. — Tárgy: A jogászok elnök megválasztása.

**Meghívó.** A kolozsvári kereselyázó egy-let folyó évi decz. hó 16-án, vasárnap d. e. 11 órakor a vármegyei árvaszék üléstermében (földszint 8. ajtó) rendes közgyűlést tart, melyre az egylet tagjai alapszabályszerűleg ezennel meghívottak. Targysorozat: 1.) A válaszmany jelentése, az 1899—1900 évi működéséről. 2.) Az elmúlt 1899—1900 évi számadások előterjesztése. 3.) Az 1900—1901 évi költségvetés megállapítása. 4.) Választások. 5.) Indítványok. Dr. Öváry Kelemen elnök, dr. Rohonczy Lajos titkár.

A kolozsvári Izraelita felolvasó egyesület holnap deczember 15-én 5 órakor tartja rendes felolvasó ülését, melyet a chamka innep valóságos ünnepélylyé tesz. A program Schönbörg Hilda és Rozenberger Fáni kisasszonyok szavallatán kívül Mánya Zsigmond ur éneke és Paskus Miksa ur felolvasása szerepelnek. Vendégeket szívesen lát az egyesület elnöksége. A felolvasás a Ferencz József-uton levő zsidó templom telken lesz.

## Városi közgyűlés.

### A költségvetés.

Kolozsvár, decz. 14.

(Apróbb tételek.)

A tegnapi közgyűlésen gyorsan haladt a tárgyalás.

Az első felszólalás az utcaszabályozás céljából megváltandó területek költségénél történt. Szabó Sámuel, Szabó Gyula tanácsos, Szvacsina Géza és Merza Gyula felszólalásai után elhatározottat, hogy az Apór és Pap-utczák közt nyitandó új utca költségére 9500 koronát vesznek fel.

(A kertészeti egyesület.)

A kertészeti egyesület segélyezésére a költségvetésbe 2000 koronát vettek fel. Benel Ferencznek nincs kifogása ellene, de azt kívánja, hogy a kertészeti egyesület nagyobb munkásságot fejtson ki.

Különösen azt kívánja, hogy az egyesület foglalkozzék tüzetesebben a szőlőművelés oktatásával, mert erre Kolozsvárt nagy szükség van.

Indítványozza, hogy egy 5 tagú bizottság küldessék ki az egyesület munkaprogramjának megvizsgálására s hogy a törvényhatóság legalább 2 taggal állandólag képviseltesse magát a választmányban.

A bizottság tagjait megválasztottak: Boross György, Benel Ferencz, Szabó Sámuel, Szilágyi György és Szabó Gyula.

(Vita a gépészek felett.)

A vízvezeték és csatornázási díjakkal Merza Lajos, Somody István és Simonffy István soknak találják a 2 főgépészt. Huber Iván vízvezeték igazgató felvilágosítása után a tételt változtatlanul elfogadta a közgyűlés. (6000 k. a kereskedelmi iskolának.)

Nagyobb vitát még csak a felsőbb kereskedelmi iskolának adandó 6000 korona segély idézett elő.

Dr. Tutsek Sándor, Merza Lajos, Somody István, Szabó Sámuel bizottsági tagok meggyőző érvekkel mutatták, hogy miután a

kereskedelmi iskolának a segélyre többé nincs szüksége, töröljék a költségvetésből.

A közgyűlés többsége így értelemben is határozott.

(Dr. Nagy Mór — dr. Szabó Gyula.)

Oly ritkán történik meg a mi községi életünkben, hogy a városi tisztikar tagjai közül akadjanak olyanok, kik a Tanács javaslata ellen szavazzanak.

Örömmel regisztráljuk tehát, hogy a tegnapi közgyűlésen dr. Nagy Mór és dr. Szabó Gyula a kereskedelmi iskolának javasolt segély ügyében a tanácsi javaslat ellen szavaztak.

(A költségvetés vége.)

A kereskedelmi iskola körül folyt vita után az egyes tételiek megzavazása oly gyorsan ment, hogy ülés végéig a költségvetés részleteiben is le lett tárgyalva.

## Igaz-e?

Igaz-e, hogy a kolozsvári képviselő választók névjegyzéke — a törvényrendelete dacára — sem Dörgő Albert, sem Gádfalvy István közjegyzőknél mai napig sincs letéve?

## MINDENFÉLE.

Kolozsvár, deczember 14.

### Meghívó.

Hazafias tisztelettel kérem a kolozsvári függetlenségi és 48-as párt intőző bizottságának tagjait, szíveskedniöknek e hó 15-én, szombaton délután 5 órakor az Ellenék szerkesztőségében megjelenni.

Benel Ferencz, elnök.

**Kiket jelölt a kormány-párt?** Mint már tegnap jeleztük a kolozsvári kormánypárt végrehajtó bizottsága értekezletet tartott, a melyen a január 6-án tartandó városi képviselő választásra kijelölték a következőket:

Az első kerületben:

Dr. Czikmántory Ottó, ifj. Nagy János, Merza Lajos, dr. Kolozsvári János, Nagy Dezső és dr. Vajda Gyula.

A második kerületben:

Dr. Szamosy János, Kondász Ferencz, dr. Széchy Ákos, dr. Kenessey Béla, Szilágyi György. Három jelöltnek ezideig nevét nem sikerült meg tudnunk.

A harmadik kerületben:

Dr. Weisz József ügyvéd, Sámly László, báró Feilitzsch Arthur, Sándor József, dr. Mihály József, Kiss Sándor, Kilin Sándor földész.

A negyedik kerületben:

Adorján György földész, dr. Veress Lajos, dr. Pisztory Mór, Herczeg Lajos, Bak Lajos, Melicskó Frigyes. A hetedik jelöltnek nevét itt sem tudjuk meg.

**Gróf Lázár István,** Kolozsvármegye alispánjának Brassó megye főispánjává történt kinevezéséről szóló hír, melyet tegnap az „Ellenzék” utján vett először tudomásul a közönség, Kolozsvár összes körében nagy meglepetést és örömet keltett.

Egy tanult, kiváló műveltségű s a munka mellett felülvetkedett és életének java részét munkában eltöltött főurat ért a kormány és a király bizalma e kinevezésnél s minden körben azt a meggyőződést keltette, fel, hogy gróf Lázár István teljesen rászolgált erre az előléptetésre, s magas állásába tudása és érdemei révén jutott. A tehetség és a munka embere jut benne arra az exponált állásra, a mely energikus embert, tanultfőt és széles látókörű férfit igényel. Már az este és ma délelben keresték fel a társadalom előkelősegei a fiatal főurat s gratuláltak neki e kinevezéshez. Az ifjú főispán 1864 január 25-én született Benczenyén (Hunyad megye), középiskolai tanulmányait Gyulafehérvárt és Marosvárhelyen, a jogot a volt nagy-szebeni jogakadémia véggezte, mi közben mint egy éves önkéntes a 28 ik vadász-szászálójánál szolgált. 1886. évben az államtudományi vizsgálatot kitüntetéssel letéve, a nagyszebeni kir. törvényszékhez joggyakornoknak nevezték ki, s ugyanazon év november havában Kolozsvármegyéhez jött, mint közigazgatási gyakornok. 1887. évben a belügyi kormány br. Jósika Sámuel főispán mellé titkárnak nevezte ki miniszteri fogalmazó ranggal. 1893. ápril. 12-én megválasztották Beszterce-Naszód megye alispánjának s 1895. decz. havában Kolozsvármegye törvényhatósági bizottságának meghívása következtében ezen vármegyének alispánja lett, s azóta ezen állásban működik mindennek a legteljesebb elismerése mellett. Erős kézzel, nagy dologértéssel és eréllyel vezeti azóta a megye kormányzatát, s mindenki sajnálja a távozását e fontos állásról, mely benne igazán rátermett férfit bírt. Viszont mindenki csak ösztönt örvend, hogy most olyan jelentős politikai állásba kerül, minő a brassó megyei és városi főispánság.

**A bankóhamisítók póre.** A kolozsvári kir. törvényszéknél, a hétfő óta folyó monstre pör befejezése tegnap d. u. váratlanul elnapoltatott. A bizonyító iratok felolvasása rendjén ugyanis az tűnt ki, hogy nincs bizonyítva illetékes szakértők által az, hogy a Csongvai Pásztohi Szigeti társaság 10 frtosok készítésére és forgalomba hozására nem voltak jogosítva. Ennek bizonyítása az osztrák magyar bankra tartozik, melynek szakközege a kedden reggel 8 órakor folytatandó végtagyálalson fogja ezt bizonyítani. A közönség minden oldalról a legszeleesebb körben, lázas érdeklődéssel várja a per befejezését, mely kedden, szerdán, ha valami elő nem fordul végelintézetést nyer. Megjegyezzük, hogy a tárgyalást, Gots Jenő bíró 4 napon keresztül nagy gyakorlatossággal, tapintattal és körültekintéssel vezette s ennek köszönhető, hogy e kuszárt per szála egy másútan bontattak ki.

**Köszö a hí a törvényszéken.**

Tegnap délelben futó tűzként terjedt el Kolozsvár városában az a hír, hogy br. Szentkereszty Zsigmond kuriai bíró és a kolozsvári kir. törvényszék elnöke ellen merénylet követtek el. A hírt saájrol-saájra továbbadták. Azt állították, hogy az utcán revolverből lőttek rá. A bankóhamisítók tárgyalásáról lezönlő hallgatóság, bírák, védők megdöbbenéssel fogadták a hírt. Telefonáltak mindenfelé. Végre kiderült a dolog, hogy az egész csak köszö hírs s valószínűleg abban a reményben terjesztették, hátha zavart idézhetnek elő a tárgyalási teremben. Mindenki megkönnyebbülten vette tudomásul, hogy a hír költött. A törvényszék egyik régi szolgálja a kérdézősködőket azzal

— Ugy-e pajtas, az egy kegyetlenül hangzik? sugtam. De ha egy kicsit gondolkodtál felette, be fogod látni, hogy mind ez mit jelent. Hiszen én az utóbbi hetekben a hó-bortos bolondot játszottam, magadra hagytalak téged és azt a munkát, a melyben segítőgedre lenni igyekeztem és minden időmet a Grangeban töltöttem. Hasztalan lett volna beszélnem addig, míg állításomnak a bizonyítáival nem tudtam hozzád jönni.

Gondolkozz felette — Jack, az idősebbik fiu és örökös, hirtelen recidivált és meghal; Célia, Gyurka, a Cecil élete ellen tett kísérlet, a kalács, melyből a fiuk csak annyit ettek, hogy az elhódítsa őket, mert a gyilkos arra számított, hogy vízbe fulladás által fognak meghalni és a bün soha sem lesz felfedezve. Pajtas, ezen a földön megtestesült ördögök vannak és én egyet azok közül felfedeztem itten!

A könyörűt nevében kérlek, hallgas! — mormogta Dick. Már kezdem érteni — adj időt, hogy gondolkozzam.

Aztán, rövid szünet után, felrettent, azt kiáltva —

— Az nem igaz — ez önámítás! — engem nem csalhattak meg és nem tehettek ennyire bolonddá! — Harold, mondd, hogy ez mind csak hazugság és én megbocsátok neked!

— Ez nem hazugság — ez a tiszta igazság — mondtam határozottan.

— De — de, Harold, én tudom, hogy ő soha sem lépett az én gyógyszeres szobámba, sem Ciprus Hallba, mióta Viola beteg lett.

Ő felhagyott az orvoslással, csak alkalmilag tesz egy-egy körutat és a rendelkezéseket elkészítés végett mindig hozzám

Mé... nekem az... a kulcsát is... a prak...

nyugtatta meg, hogy „a méltóságos ur oly gyorsan jár az utcán, hogy még a golyó sem éri őt utól”.

**Törvényszéki tárgyalások.** Ma d. e. három bűnyű került végtagyálalásra a kolozsvári kir. törvényszéknél. Elnök volt Bodor László „ir. táblabíró, bírák Gots Jenő és Köcsy Andor, vádlo Jeney Aladár dr. ügyész. Az ügyek a következők:

**Putnoki Domokos puszkája.** A szomorú véget ért földbírtokosnak a puszkája is halálát okozta egy fiatal életnek. Flóra Vaszi 19 éves suhanc Mező-Erkened ez év márcz. 10 én látogatába ment Burján Vaszi erdő-kerülőhöz. Ott léte alatt levette a falról a pusztát, melyet a kerülő egykori gazdájától, Putnoki Domokostól kapott. Vállára vette, próbálgatta, nehéz lesz-e, majd, ha katona lesz. E közben az egyik cső elcsúszott és Burján Vaszi fiát, Zoltánt arczban találta a lövés. A szerencsétlen fu kiszívedett. Dr. Kenyeres Balázs és Kerekes Gyula orvosok megállapították, hogy a halálát a lövés okozta. A törvényszék 3 havi fogságra ítélte a 19 éves Vaszit gondatlanság által okozott emberölés miatt. Az ítélet jogerős.

**Csörke tolvaj.** Osváth János parasztleány Velits Zoltán földbírtokos udvarából Mező-Szilváson 7 tyukot lopott. A törvényszék, a mai végtagyálalson kimondotta, hogy e tyuklopásnak, egy havi dultyi az ára, Osváth uram tehát, egy ideig békét hagy a tyukoknak és szép csendesen ül.

**Okirat hamisító szöke.** Huszár Albert gyalui körjegyző okiratot hamisított. Ma került volna ez végtagyálalásra. Ám de Huszár uram elloholt. A törvényszék most országosan fogja körözteni.

**A kolozsvári ev. ref. egyház gyűlése.** Szorgalmasan foly a szervezkedés a kolozsvári ev. ref. egyházban. E tárgyban vasárnap 1900. decz. 16-án d. e. 11 órakor a kolozsvári ev. ref. egyház farkas utcai paplakban képvis. közgyűlést tart. Tárgyak: A jövő évi költségvetés. A szervezeti javaslat.

**Zeneestély.** A honapi nagy zeneestély iránt, mely a Vigadóban fog megtartatni, a közönség körében oly nagy érdeklődés mutatkozik, hogy a jegyek nagy része már is elő van jegyezve s jöleszi mindenki, ha siet a jegyváltással. A nagyszabású zene-műből a próbák szorgalmasan folynak s a kinek alkalmuk volt jelen lehetni, a legnagyobb elragadtatással beszélnek a precíz előadásról s a zenemű fenséges hatásáról. A hangverseny délután 5 órakor veszi kezdetét.

**Világhírű zongoraművész Kolozsvárt.** A főváros zenevilágát a héten egy világhírű művész foglalkoztatta. Rosenthal a nevének a művészetnek, ki többször bejárta a világot s a kit a zongorajátásában a technika felülmúlhatlan mesterének ismertek el. Ez a nagy művész hétfőn (december 17-én) Kolozsvárt fog hangversenyeni s így alkalomszerűnek tartjuk közölni róla egyik budapesti lap bírálatát:

„A zongora Paganinije! Ezt a melléknevet Rosenthal Amerikában kapta, a hol a közönség primadonnaként dédelgeti és utját bábrall meg dollárokkal hinti be. Rosenthal, a kit közönségünk is ismer, valóban a leghavosabb zongoravirtuózok egyike a rafináltan kifejtett technikának ebben a klasszikus korban, a mikor már másodrangú virtuózok is úgy játszanak, mintha négy kezük volna. Az a virtuozitás, a melylyel Rosenthal kápráztat, már boszorkányság számba megy és az ember nem hinné, hogy a mamuth-zongora billentyűit csak két kéz veri, ha saját szemével nem látná. De Rosenthal nemcsak virtuóz, hanem igazi művész is, a kinek egyénisége a legmarkansabb jelenségek közé tartozik. Az a varázslatos tűzijáték, a melylyel

sziszt vegyem át. Most ő az én tudtomon kívül nem tud az orvosi szerekhez jutni és a megrendeléseket is én —

— Édes barátom vezess vissza a gondolataidat néhány hónappal hátrább — szakítam félbe.

Jusson eszedbe a Tom története — a hogy azt a kis Gyurka elbeszélte — hogy a strichnines edényt az asztalon találta, jusson eszedbe az a rejtély, melylyet ez a dolog körül volt véve, a Gyurka hirtelen halála, mielőtt őt a tárgy felett alaposan ki lehetett volna kérdezni. En hallottam ezt a történetet és nagyon jól megértettem. Meg vagyok róla győződve, hogy doktor Pilgrinnak voltak dupla kulcsai és hogy a te távollétédban azokat használta — Tom az ő csinalatosságát szinte hurokot vetett az atyja nyakára. Hát te még most sem látod? Hiszen pajtas, ez oly világos, mint a napfény.

— De — de — Harold — mondd Dick, számalomra méltó hangon — ő most soha sem jön ide. Megengedve mind azt, ami ezelőtt történt.

— Te megfellekedzel Elizáról — szoltam közbe — az ő eszközéről — az ő kreaturájáról! Nem az ő bátyjáról és a Doktor? Hát ő e az első asszony, aki emberi véren vagy hullán keresztül gazolt a jeggyűrűhöz vagy elnyérésnek a távoli esélyéhez? Eliza testétül lelkestül a doktoré — az az asszony vakon engedelmeskedik neki! Titokban beereszti ide — gyaníva valamit — talán mindezt, amit a doktor titkos látogatásai jelentenek. Ő valószínűleg megígérte neki, hogy a felesége halála után elveszi, ezt a feltevést Elizának az asszonya iránt tanúsított gyűlölete igazolja. Ő egy kegyetlen gonosz asszony és feltékeny gyűlöletében könyörtelen

(Folytatása következik.)

## AZ „ELLENZÉK” TÁRCZÁJA.

1900. Deczember 14.

## Egy titkos kéz.

E. M. Douglastól.

Angol regény. Fordította: Amica.

XIV.

A történet folytatása Temple Harold által.

(Folytatás.) (37)

— Dane — mondtam nyugodtan — te azt gondold, hogy én egy tapasztalatlan, ostoba számár vagyok, a ki sohasem törődtem az orvosi tudományokkal, mert a privát vagyonom bőven elégséges arra, hogy kényelmesen megélhessek és a jövőtől én félek. De te nagy tévedésben vagy. Énszeretem az orvosi pályát és a pénzemet csak mint a tudomány elősegítőjét szándékoztam használni. Azon hetek alatt, mióta itt vagyok, a Villiers Viola bejárásigat egész odaátással tanulmányoztam és én most azt mond neked, hogy ne látok okot, hogy miért ne lehetne őt megnevelni. Az ő betegsége nem reménytelen, ő meggyógyulhat — sőt többet mondok, ő élni fog — és remélem, hogy egykor mind a ketten meg fogják az ő kő-sőnni ne em.

Egy pilantra a remény sugara villant át a Dick arczán, de csak azért, hogy még mélyebb boru kövesse azt.

— Harold, te fiatal vagy és jobb színben látod a dolgokat — válaszolt Dick összpontosított keserűséggel — de csatlódo. Azt gondold, hogy ha a legeskezebb alapja volna a reménynek, én nem látam azt — én, a ki eimből minden cseppvéremet oda adnám, hogy őtet megmenthessem? Oh, Ha-

rold, ne győttörj engem az ilyenféle dolgokkal. Viola menthetetlen — ő túl van minden emberi segítségén. A halál ott van arczának minden vonalában.

A Dick izgatottsága oly nagy volt, hogy alig merem sugalmazni azt, a mit el kellett mondanom, még pedig haládektalanul, ha Villiers Violát meg akartuk menteni.

— Dane, te és én jó barátok, pajások voltunk egész életünkben — mondtam neki ünnepélyesen — és mig te nagyobb ügyességet és több tapasztalatot adtál elismerem, de van egy pont, melyben előttem állok. Te mindenkit magad után ítélés és olyannak hiszed, a milyennek az mutatja magát — nem de? Ha egy férfi, asszony vagy gyermekegy csillogó ékszer tart a szemed elibe és azt mondja, hogy az tizenyolc karatos arany, te azoknak a szavát bizonyítségképpen fogadod.

Mig ellenben én annak a valódisága elleni bizonyítéknak tartom, mig a próba jegyet meg nem mutatják. Én jobban megértem a bűnösöket, mint a szenteket és a természetemba nagy adag kétely és gyanu férközött embertársaim iránt. A szerelem vak minden iránt, az egy szerelmet kivéve — de az én szemem nyitva van. Dane, ha az a kívánságod, hogy Villiers Violát megmentsd a so-vadástól, miért végieszt tartar emelict minden ételére és nikotint az orvossága-ba? Miért nem változtatod az orvosságot?

— Nem értelek — válaszolt Dick bágydian. Én éppen azt a kettőt kivéve, szinte minden létező szert megpróbáltam. Soha sem láttam és nem hallottam, hogy ilyen esetekben azokat jótékony hatásuaknak tekintenek.

— Én sem — de Villiers kisasszony kivétel a szabályból. Tegnapi voltam és sikerült vagy féluczet orvossággal a nálam készletheben tartott üvegekbe mustrát venni és az ételéből szintén, mig a szobájában

voltam. Itt vannak — a kezem ügyében levő dobozban a különböző orvosságos üvegeimet előlve; ezeket analizálva egész éjjel fenn voltam és az a csudám, hogy az a szegény leány ilyen hosszasan tudott élni.

Dick csudálkozással bámolt reám; aztán hirtelen különös fény villant a szemébe és amint felugrott, vad rémülettel nézett reám.

— Harold — kiáltá rekedtes hangon — az Ég tanum, hogy nem értelek! — Villiers Violának minden orvosságát, amit bevett, én készítettem — az enyémek kivül másnak a keze nem nyult azokhoz és te — folytatd lassu, rettentéses süttogással — szemöldök szembé — egy ilyen tétellel vádolsz! Azon csudálkozom, hogy nem ragadlak torkon és nem rázom ki az életedet belőled!

— Aztért, mert az igazságot megmondom neked és a Viola életét meg akarom menteni? — kérdém bátran.

Ej pajtas, ostobaság — szedd össze magadat. Hiszen nem te fogod örökölni minden vagyonát, ha meghal, tehát nem kívánod rövidíteni a napjait. Te nem félsz az örkődése miatt, egyetlen egy élő testvére — Villiers Cecil felett, a kiegredő állvalaki és egy roppant nagy vagyon között! Bolond vagy-e — vagy éppen elegendőt tudok arra, hogy az életbe vegyített méreg jelenlétét meg tudjam különböztetni?

Dickből egy rettenetes kiáltás tört ki és egy pillanattal attól féltem, hogy elmegy az esze. Egy fél pohár pálinkát töltöttem ki és kényszerítettem, hogy azt igya meg. — Rendes körülmények között, a hatással lett volna rá, de azt gondolom, hogy abban a pillanthat egy egész liternyi sem lett volna hatással.

Borzasztó csend következett és Dick üres tekintettel bámolt maga elibe. Én át öleltem a karommal és kezemet az égő fejére nyomtam.